

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УКРАЇНИ, М. КИЇВ

Слобідсько-Українська палата цивільного суду, м. Харків

(назва фонду)

Фонд № 1944

Опис № 1

(назва опису)

1767–1851 рр.

(крайні дати документів)

Передмова

Слобідсько-Українську палату цивільного суду було засновано на підставі “Учреждения для управления губерний” 1755 р.¹ Відповідно до указу Павла I від 31 грудня 1796 р. Слобідсько-Українську палату кримінального суду та Слобідсько-Українську палату цивільного суду було об’єднано у Слобідсько-Українську палату суду і розправи.² Палату було ліквідовано згідно з указом Сенату від 9 вересня 1801 р. про реорганізацію губерній.³ Замість об’єднаних палат було відновлено палати кримінального та цивільного судів. З 1835 р. у зв’язку з адміністративною реформою установу було перейменовано на Харківську палату цивільного суду. У 1867 р., після введення у дію статутів 1864 р., Харківську палату кримінального суду та Харківську палату цивільного суду було скасовано та замість них запроваджено Харківську судову палату.

Палата була центральною судовою установою, до якої надходили на ревізію та апеляцію кримінальні та цивільні справи з місцевих судових й адміністративних установ. Після скасування верхніх земських судів та губернських магістратів, Палата стала першою апеляційною інстанцією дворянських опік та городових сирітських судів.⁴

Палата складалася з двох департаментів – кримінального і цивільного й підпорядковувалася Сенату, що був для неї вищою апеляційною інстанцією. Контроль діяльності Палати здійснювався губернатором та губернським прокурором. До штату кожного з департаментів Палати входили: голова, кандидатуру якого затверджував імператор на підставі подання Сенату, два радники, два асесори, яких обирало місцеве дворянство і затверджував Сенат.

При департаментах Палати діяли канцелярії у складі секретаря, протоколістів, реєстратора. Діловодство у канцеляріях департаментів велося окремо. Канцелярію очолював секретар; нагляд за її роботою здійснював голова департаменту.

---

¹ *Учреждения для управления губерний Всероссийской империи благочестивейшия самодержавнейшия великия государыни императрицы Екатерины вторыя.* – ноябрь 7 дня 1775 года.

² *Полное собрание законов Российской Империи* (далі – ПСЗ). – I собр. – СПб 1830. – Т. XXIV. – № 17702. – С. 262-263.

³ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXVI. – № 20004. – С. 775-778.

⁴ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXV. – № 18667. – С. 385.

За певними категоріями справ Палата була установою першої інстанції. У кримінальній сфері це стосувалося службових злочинів дворян, а також справ, за якими виносилися смертні вироки. У цивільних справах це стосувалося позовів щодо права володіння нерухомим майном.

У фонді 1944 містяться укази Сенату, листування з місцевими судовими установами Слобідсько-Української губернії, протоколи засідань, послужні списки чиновників Палати та підпорядкованих їй судових установ; справи про вбивства, крадіжки, втечі селян від поміщиків; про майнові, земельні, грошові суперечки між дворянами, міщанами і селянами; про заставу, продаж та успадкування маєтків тощо.

Наприкінці XIX ст. архів Палати у числі інших ліквідованих передреформених судових установ, було перевезено до Московського архіву Міністерства юстиції. У жовтні 1925 р. фонди судових установ, які діяли на території України, було повернено на місце їх утворення. Документи Слобідсько-Української палати суду і розправи було передано до Центрального історичного архіву у м. Харкові (з 1943 р. – філіал ЦДІА УРСР).⁵

У червні 1969 р. фонд Слобідсько-Української палати суду і розправи разом з інвентарним описом, складеним у філіалі ЦДІА УРСР у м. Харкові було передано до ЦДІА УРСР у м. Києві.⁶ Заголовки опису не достатньо розкривали зміст документів, не завжди відповідали дійсності, крайні дати документів та кількість аркушів у справах було подано неточно; сам опис знаходився у незадовільному фізичному стані.

У 2012 р. було завершено науково-технічне опрацювання опису фонду з поодиначною каталогізацією. У процесі роботи опис було складено наново, уточнено фондування справ, крайні дати документів.

Опис містить такі описові статті: перша графа – порядковий номер справи; друга графа – діловодний номер справи; третя графа – заголовок справи; четверта графа – крайні дати документів; п'ята графа – кількість аркушів у справі; шоста графа – примітки.

---

⁵ Іванов Є. Українські фонди, перевезені до Москви//Архівна справа. – кн. 4, 1927 – С. 45

⁶ ЦДІАК України. – Справа фонду 1953, Слобідсько-Українська палата суду і розправи. – Арк.1

Характерною особливістю діловодства Слобідсько-Української палати суду і розправи є вживання у документах географічних назв згідно з місцевими традиціями і майже без зв'язку з офіційно встановленим адміністративно-територіальним поділом. Тому під час науково-технічного опрацювання опису, з метою уникання плутанини, в заголовках справ у більшості випадків було збережено те визначення адміністративно-територіального поділу, яке вживається у документах фонду. Чинovníки місцевих установ нерідко не звертали жодної уваги на державні адміністративні реформи і, незважаючи на зміни підпорядкування, продовжували зазначати його так, як вони звикли. Саме з цієї причини декотрі населені пункти не вдалося ідентифікувати за належністю до повітів, а в окремих випадках повіт зазначено у квадратних дужках, оскільки немає остаточної певності, що даний населений пункт належав саме до нього.

Під час роботи з фондом Слобідсько-Української палати цивільного суду слід зважати на те, що його документи пов'язані за змістом та походженням із документами фондів судових установ, які наслідували Палаті. Нерідко судові справи, що їх було розпочато до чергової судової реформи, вирішувалися вже після неї, тому фонд містить документи, крайні дати яких виходять за хронологічні рамки існування фондоутворювача. Працюючи з фондом Слобідсько-Української палати цивільного суду, слід звертатися також до 1948, Слобідсько-Українська палата кримінального суду, а також 1949, Харківська палата кримінального суду.

Документи фонду є унікальним джерелом для вивчення місцевих традицій судочинства та діловодства, а також загалом історії Слобідської України.

Начальник відділу ДАОД

Г. В. Путова

Список скорочень

губ. – губернія

м. – місто

нам. – намісництво

окр. – округ

п. – полк

пов. – повіт

с. – село

св. – святий

сл. – слобода

хут. – хутір

№№ з/п	Діло- водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Крайні дати	Кількість аркушів	Примітки
1		Справа про суперечку між мешканцями с. Третяки Мглинського пов. Новгород-Сіверського нам. – козаком Сердюковим та ін. й бунчуковим товаришем Губчицем В. за право володіння дубравою Шершнева у [Стародубському пов. Новгород-Сіверського нам.]	16 грудня 1768 р. – 9 вересня 1789 р.	96	
1а		Справа про земельну суперечку між майором Герсевановим Г. О., поміщицею Батазатул К. та громадою с. Бочкове Вовчанського пов.	6 вересня 1796 р. – 21 червня 1798 р.	14	
2		Справа про суперечку за право володіння селами Брянцевка, Гайворон, П'ятируги, Верхнепопань, Веселе та ін. Валківського пов. між спадкоємцями поміщиків Виродових В. та А. й Кобелєвих П., М. та І.	23 квітня 1784 р. – 9 жовтня 1808 р.	1226	
3		Справа про суперечку за право володіння хут. Колесників Куп'янського пов. між спадкоємцями сотника Тимошенка Г. та селянами с. Моловатка Куп'янського пов.	8 жовтня 1782 р. – 16 грудня 1842 р.	457	
4		Справа про земельну суперечку між селянами сіл Райгородок та Лиман [Куп'янського пов.] Савченком В., Єндковим І., Белухою С., Капіцею К. та ін.	2 березня 1787 р. – 6 травня 1801 р.	377	
5		Справа про надання поміщиці Подольській М. Я. частини маєку її померлого батька, есаула Романова Я. у селах Гонтарів, Тимофіївка, Гуйва та хут. Гнилиця Миропільського пов.	8 жовтня 1787 р. – 7 лютого 1802 р.	186	
6		Справа про передання у власність поміщиці Арапової П. маєтку у с. Муром Волочанського окр., заставленого їй поміщицею Сандриковою М.	25 липня 1788 р. – 31 жовтня 1805 р.	86	
7		Справа про суперечку між поміщиком Даниловим А. Ф. та його мачухою Даниловою М. за право володіння нерухомим майном, зокрема, будинками та млинами у селах Штепівка та Марківка, хут. Макіївський Слобідсько-Української губ., а також двома дворами у м. Суми	22 лютого 1798 р. – 25 липня 1821 р.	656	

№№ з/п	Діло- водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Крайні дати	Кількість аркушів	Примітки
8		Справа про підтвердження дочкою померлого корнета лейб-гвардії Кондратьєва А., Комбурлеївою А. права володіння с. Павлівка Слобідсько-Української губ.	6 вересня 1789 р. – 29 січня 1809 р.	250	
9		Справа про розподіл ґрунтів між громадою сл. Цареборисівка Ізюмського пов. та поміщиком Шидловським Р. Без початку	2 серпня 1790 р. – 26 січня 1809 р.	314	
10		Справа про розподіл маєтку поміщика Пештича Я. у селах Ольхів Ріг Зміївського пов. та Вербівка Ізюмського пов. між його спадкоємцями – Пештичами А. та Л., Андріївими Н. та А., Тимченком М. та ін.	5 жовтня 1814 р. – 4 травня 1831 р.	749	
11		Справа про суперечку за право володіння с. Бранцівка Богодухівського пов. між поміщицями Беляєвою К. та Кудашевою Н.	12 вересня 1794 р. – 13 березня 1823 р.	774	
12		Справа про земельну суперечку між власником с. Єфремівка Вовчанського пов. Гарсивановим П. та поміщицею Батазатунь К. й однодвірцями с. Бочкове Вовчанського пов.	2 червня – 6 жовтня 1796 р.	57	
13		Справа про суперечку за право володіння лісом у сл. Городне Вовчанського пов. між жителями м. Краснокутськ Скляренком Г., Седельником М., Нелепою Г. та ін. й поміщиком Бужинським О.	10 лютого 1794 р. – 27 січня 1797 р.	37	
14		Справа про розшук та повернення кріпаків-втікачів, які належали князю Волконському П. і видавали себе за купців та міщан м. Харків	21 липня 1776 р. – 18 жовтня 1806 р.	160	
15		Справа про конфіскацію за борг маєтку поміщиці Єфремової С. у хут. Пашевський та пустоші Кирилівська [Лебединського пов.] на користь брата її померлого чоловіка, Єфремова М.	21 січня 1797 р.	4	
16		Справа про засвідчення змін у заповіті священника церкви св. Михаїла Архангела м. Харків Коневського Г.	6 лютого 1797 р.	4	

№№ з/п	Діло- водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Крайні дати	Кількість аркушів	Примітки
17		Справа про засвідчення розподілу маєтку померлого підпоручика Фесенка І. між його дітьми – поміщиками Харківського пов. ротмістром Фесенком В. та Солениковою М.	6 лютого 1797 р.	4	
18		Справа про засвідчення заповіту сотника Бошнякова Ю. на користь жителя м. Харків, поручика Грекова Ф.	30 січня 1797 р.	4	
19		Справа про засвідчення заповіту прапорщика Цибулівського А. на користь його дружини, поміщиці Харківського пов. Цибулівської В.	15 січня 1797 р.	4	
20		Справа про суперечку за право володіння с. Зарожне між військовими обивателями с. Кирсанівка Кануніковими К. та П. і однодвірцями с. Шубин Харківського пов. Бичковими	30 жовтня 1796 р. – 27 лютого 1805 р.	47	
21		Справа про земельну суперечку між поміщиком с. Лісківка Богодухівського пов. Смирницьким Є. та громадою м. Богодухів	20 листопада 1797 р. – 26 вересня 1810 р.	62	
22		Справа про розподіл спадку померлого поміщика Лебединського пов., бунчукового товариша Полуботка В. між його вдовою, Полуботок М. й поміщиками Миклашевським І. та Долгорукою О.	25 лютого 1797 р. – 27 травня 1803 р.	274	
23		Справа про земельну суперечку між поміщиками Андрієвими І. та Є. й однодвірцями с. Станичне Богодухівського пов.	17 серпня 1797 р. – 2 січня 1831 р.	66	
24		Справа про суперечку козачої громади м. Чугуїв з поміщицю Сизиною А. з приводу орання належної їм землі у хут. Осиніві Колки [Зміївського пов.]	30 квітня 1797 р. – 15 жовтня 1804 р.	107	
25		Справа про суперечку за право володіння кріпаками та землею у с. Балаклійка [Куп'янського пов.] між поміщиками Булацелем М., Брановою О., Жилинською С., Небольсиною А. та ін.	17 грудня 1798 р. – 28 травня 1812 р.	514	

№№ з/п	Діло- водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Крайні дати	Кількість аркушів	Примітки
26		Справа про земельну суперечку між священиком Скибинецьким С. та жителем сл. Межиріч Лебединського пов. Баштовим Г.	31 грудня 1797 р. – 14 серпня 1802 р.	66	
27		Справа про земельну суперечку між власницею с. Миколаївка Ізюмського пов. Мільчевською І. та жителями м. Слов'янськ Гавриленком М. та ін.	10 вересня 1789 р. – 25 квітня 1802 р.	60	
28		Справа про земельну суперечку між жителями сл. Довгенька Ізюмського пов. та поміщиком Щербаковим Г.	18 травня 1798 р. – 16 червня 1806 р.	208	
29		Рішення у справі про розподіл майна померлого поміщика Кондратьєва Г. між його спадкоємцями	8 грудня 1799 р.	4	
30		Справа про земельну суперечку між поміщиком Смирницьким Є. та громадою м. Богодухів	21 лютого 1799 р. – 6 лютого 1806 р.	61	
31		Справа про порушення поміщиком Щербініним М. умов купчої кріпості на села Караван та Іржавець Харківського пов., укладеної між ним та поміщицею Щербініною К.	6 вересня 1799 р. – 26 липня 1816 р.	105	
32		Справа про суперечку між поміщиками Романовою О., Лизогубом О. та ін. за право володіння с. Кровне та хут. Лисишин Сумського пов.	7 лютого 1799 р. – 25 липня 1810 р.	153	
33		Записка Палати щодо вирішення справи про майнову суперечку між поміщиками Войновичем П. та Биковськими	23 грудня 1802 р.	1	
34		Справа про земельну суперечку між поміщицею Цибулевською та громадою сл. Нова Водолога Валківського пов.	16 вересня 1802 р. – 6 вересня 1804 р.	74	
35		Лист Експедиції при державному земельному банку про зняття арешту з частини маєтку померлого поміщика Дуніна М. у Валківському пов.	11 травня 1808 р.	1	

№№ з/п	Діло- водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Крайні дати	Кількість аркушів	Примітки
36		Купча кріпость на двір у м. Харків, що належав до парафії собору Успіння Пресвятої Богородиці, укладена між селянами Рибінського пов. Ярославської губ. Тимофієвими Ф., І. й А. та купцем Медведєвим М.	13 листопада 1818 р.	2	
37		Купча кріпость на двір в м. Харків, що належав до парафії церкви Благовіщення Пресвятої Богородиці, укладена між цеховим Шумейковим Ф. та його дружиною й синами Шумейковими К., І. та ін.	16 липня 1839 р.	2	
38		Купча кріпость на двір у м. Харків, що належав до парафії церкви Воскресіння Христового, укладена між військовими обивателями Паляничкою К. та Блюхом Г.	2 жовтня 1819 р.	2	
39		Справа про суперечку за право володіння кріпаками між поміщиками Афросімовим С., Біляєвою К. та княгинею Кудашевою	13 липня 1825 р. – 31 березня 1826 р.	24	
40		Справа про продаж поміщиками Боборикіними Г. та М. кріпаків-жителів сл. Селища Лебединського пов. Муценків І., К., Мельникових І., Н. та ін. поміщиці Пономарьовій С.	1 червня 1838 р.	4	
41		Справа про суперечку за право володіння кріпаками с. Бранцевка Охтирського пов. між поміщицею Біляєвою К. та княгинею Кудашевою	11 червня 1831 р. – 4 січня 1834 р.	23	
42		Постанова Палати у справі про побиття колезького секретаря Резанова І. та його сина жителями м. Хотімля Вовчанського пов. Федорченком П., Сіндієм С., Куценком А. та ін.	[1798 р.]	1	
43		Справа про затвердження колезького ресстратора Семенова П. у праві власності на двір у м. Харків, що належав до парафії церкви св. Миколая	9 – 29 січня 1797 р.	5	
44		Справа про обвинувачення поміщика Тимошенка у пограбуванні жителів м. Ізюм та вирубанні належного їм лісу у сл. Комишеваха Ізюмського пов.	12 квітня 1798 р. – 19 березня 1802 р.	151	

№№ з/п	Діло- водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Крайні дати	Кількість аркушів	Примітки
45		Справа щодо закінчення терміну дії закладної корнети Гребенникова Л., даної прапорщику Пошевальському на будинок та винокурний завод у м. Острогозьк	24 травня 1799 р. – 19 травня 1802 р.	87	
46		Справа про суперечку за право володіння землями в Охтирському пов. між поміщиками Неплюєвим С. та Дехановим П.	29 листопада 1799 р. – 20 липня 1803 р.	39	
47		Справа про земельну суперечку між поміщицями Легостаєвою Є., Гутеневою І. та однодвірцями с. Станичне Богодухівського пов.	22 серпня 1799 р. – 11 травня 1804 р.	53	
48		Справа про суперечку між поміщиками Данилевськими Я., та М. за право володіння землями в Ізюмському пов.	27 вересня 1770 р. – 6 березня 1805 р.	304	
49		Справа про майнову суперечку між поміщиками [Куп'янського пов.] Верем'євим Ф., Мерескуловими І., М. та Стратомирович Н. Без початку.	28 липня 1787 р. – 12 вересня 1802 р.	211	
49а		Справа про купівлю лікарем Кепіним І. дворів жителів м. Харків Сакмініх Я. та Д.	24 вересня 1791 р. – 5 жовтня 1794 р.	4	
50		Справа про майнову суперечку між жителями сл. Данилівка Велика Харківського пов. Манжосом І. та Запарою І.	10 серпня 1796 р. – 16 лютого 1809 р.	63	
51		Справа про суперечку за право володіння землями у долині Петрусевська Краснокутського пов. між поміщиком Войновичем І. та місцевими селянами	13 квітня 1793 р. – 22 березня 1809 р.	151	
52		Купча кріпость на ліс та поля вівсу біля с. Лука Сумського пов., укладена між поміщиками Созодченком С. та Лаврентьєвим М.	[1817 р.]	2	
53		Список вхідних справ Палати	кін. XVIII ст.	29	
54		Недіючий опис, складений у 1947 р.		5	

№№ з/п	Діло- водний номер	ЗАГОЛОВОК СПРАВИ	Крайні дати	Кількість аркушів	Примітки
55		Опис справи про земельну суперечку між поміщицею Зміївського пов. Слобідсько-Української губ. Пешичевою О. та її родичами	15 грудня 1825 р. – 21 липня 1835 р.	6	
56		Розпорядження [Палати] щодо надання прогонних грошей ад'ютанту харківського цивільного губернатора Лосєва	11 травня 1835 р.	2	
57		Купча кріпость на продаж поміщиками Гловинськими Ф. та О. селян с. Маргаритівка Ізюмського пов. Харківської губ. Бондаренків П., М., І. та ін. поміщику Ковалевському Г.	1 лютого 1851 р.	2	
58		Недіючий опис, складений 1967 р.		9	